

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-324-6-31>

УДК 368.1: 338.48

Галина ІЛЬНИЦЬКА-ГИКАВЧУК

Національний університет «Львівська політехніка»

<https://orcid.org/000-0003-4176-2784>

e-mail: Halyna.Y.Ilnytska-Hykvachuk@lpnu.ua

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТРАХУВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто види страхування в туризмі. На основі аналізу страхового ринку України встановлено, що за 2015-2022 роки кількість страхових компаній зменшилася майже в три рази, а в сфері туризму в 2023 році працювало 25 страхових компаній. Виявлено, що лідерами на ринку туристичного страхування є компанії Європейське туристичне страхування, ARX, VUSO, PZU Україна. Виділено чинники, які стримують розвиток страхування туристичної діяльності. Розкрито основні тренди для сфери страхування в Україні, а також перспективи страхування туристичної діяльності в Україні.

Ключові слова: страхування, туризм, страхова компанія, страхова премія, асисанс, компенсаційне страхування.

Galina ILNITSKA-GYKAVCHUK

National University «Lviv Polytechnic»

PROBLEMS AND PROSPECTS OF TOURIST INSURANCE

The article discusses the types of insurance in tourism. Based on the analysis of the insurance market of Ukraine, it was established that the number of insurance companies decreased by almost three times during the years 2015-2022, and 25 insurance companies worked in the field of tourism in 2023. It was revealed that the following companies are the leaders in the travel insurance market: European Travel Insurance, ARX, VUSO, PZU Ukraine. The factors that hold back the development of tourism insurance are highlighted: military actions due to Russia's invasion of Ukraine, political instability; decrease in the number of tourists, low solvency of the population; imperfect legal framework; poor awareness of the population in the field of tourism insurance; public distrust of insurance companies; a narrow range of insurance services in the field of tourism insurance; incomplete and untimely fulfillment of obligations to policyholders; limited scope of insurance protection due to reduction of insurance prices by insurers; decrease in the quality of insurance products; insufficient professional level of insurance company specialists; overall low development of the country's insurance market. The main trends in the field of insurance in Ukraine are revealed: individual policies for certain tourist segments, use of artificial intelligence, transformation of products into the format of electronic policies, blockchain technologies. Directions for solving problems in the field of insurance in tourism are indicated: improvement of the regulatory and legal framework; ensuring political stability, increasing economic development in the state; training of highly qualified personnel in the field of insurance; improvement of insurance culture; creation of protective mechanisms for tourists; assistance from the state to the development of the insurance market in Ukraine; improvement of the risk management mechanism; increasing public trust in insurance companies; expanding the list of insurance services and improving their quality.

Key words: insurance, tourism, insurance company, insurance premium, assistance, compensation insurance.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

В індустрії туризму наявний широкий спектр ризиків як для туристів, так і для туристичних фірм. Для забезпечення стабільної діяльності туристичних підприємств та гарантування якісного відпочинку туристам, зокрема у сферах підвищеного ризику, існують різні інструменти управління ризиком, одним з яких є страхування. Страхування в туризмі має певні проблеми, які потребують вирішення для якісного функціонування даної сфери та покращення безпеки туристичної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Значна увага дослідженню питань страхування туристичної діяльності приділена в наукових роботах Бондаренко П.В., Гаталяк О. М., Грабчук О. М., Зайцевої В.М., Михайлової Н.В., Шарової С. В., Кузьменко Г.О., Дадак О.О., Голод А., Феленчак Ю. та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Незважаючи на значну кількість досліджень у даній сфері, недостатньо розкритою є проблема удосконалення функціонування страхування туристичної діяльності в Україні.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження функціонування страхового ринку України, визначення проблем та перспектив розвитку страхування в туризмі.

Виклад основного матеріалу

Одним із найважливіших завдань у сфері туристичної діяльності є забезпечення безпеки туристів. Безпека туризму повинна бути заснована на ретельно продуманій, комплексній системі заходів в мету створення таких умов, при яких будь-яка небезпечна подія з туристом не могла б відбутися. Заходи щодо

забезпечення безпеки туристів вживають як органи державної влади, місцевого самоврядування так і суб'єкти туристичної діяльності. Для забезпечення безпеки використовується система страхування.

В Україні відносини страхування законодавчо визначені законами України «Про страхування», «Про туризм» і низкою інших документів. Існують різні види страхування: за суб'єктом складом (страхування суб'єктів туристичної діяльності та страхування туристів); за об'єктом страхування (особисте, майнове, страхування відповідальності); за обов'язковістю (обов'язкове і добровільне). Для туристів, що виїжджають за кордон, обов'язковим є медичне страхування. Крім того, якщо турист подорожує на власному автомобілі, то обов'язковим є страхування цивільної відповідальності перед третіми особами. Добровільними видами страхування є: майнове, страхування відповідальності оператора, на випадок неможливості здійснити подорож, на випадок затримки транспорту та інші. За кордоном поширені дві форми страхового обслуговування туристів: сервісне (асистанс) і компенсаційне. Розрізняють медичний, технічний, юридичний, інформаційний, туристичний асистанс [1].

На основі аналізу страхового ринку України встановлено, що за 2015-2022 роки кількість страхових компаній постійно зменшувалася і становила 361 од. в 2015 р., 233 од. в 2019 р., 155 од. в 2021 р., 128 од. в 2022 р. [2]. В сфері туризму в 2023 році працювало 25 страхових компаній. Найбільш поширеними є такі страхові фірми як ЄТС, ARX, VUSO, PZU Україна, ТАС СГ. Так, на страхову компанію ЄТС припадає 16,5 % всіх страхових премій, на ARX – 11 %, VUSO – 10,6 %, на PZU Україна – 10,7 %. Що стосується страхових виплат, то лідерами тут є ті самі компанії. Так, на страхові виплати ЄТС припадає 19 % всіх виплат, ARX – 20,8 %, на VUSO – 10,4 %, на PZU Україна – 15,2 % (табл. 1).

Таблиця 1

Рейтинг страхових компаній зі страхування туристів 2023 року [2]

Компанія	Премії		Виплати	
	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %
1. ЄТС	54010	16,48	18595	19,34
2. ARX	35987	10,98	20003	20,80
3. PZU Україна	35 195	10,74	14658	15,24
4. ВУСО	34 825	10,63	9988	10,39
5. ГАРДІАН	33 655	10,27	113	0,12
6. UNIVERSALNA	28 047	8,56	1552	1,61
7. ТАС СГ	20 392	6,22	7532	7,83
8. КНЯЖА	19 028	5,81	4754	4,94
9. УНІКА	11 721	3,58	8344	8,68
10. ІНГО	10 195	3,11	2551	2,65
11. Інші	44636	13,62	8064	8,39
Всього	327689	100,00	96155	100,00

Розвиток страхування в туризмі має певні проблеми. Проблемаю страхування в туризмі є те, що не кожний страховий поліс дає необхідний обсяг медичної допомоги. Конкуренція між страховими фірмами веде до зниження вартості страхового поліса, що в свою чергу скорочує обсяг страхового захисту. Крім медичного страхування здоров'я, яке є обов'язковим, є інші види страхування, які не є обов'язковими, тому більшість страхових компаній їх не пропонують. Страхові компанії рідко пропонують послуги по внутрішньому страхуванню через низький попит на них та низьку вартість, страхуванню активного туризму. Особливої уваги заслуговують екстремальні види туризму, які повинні підлягати обов'язковому страхуванню [3].

Стримують розвиток страхування туристичної діяльності також фактори [3, 4]: воєнні дії через вторгнення росії в Україну, політична нестабільність; зниження кількості туристів, низька платоспроможність населення; недосконала законодавча база у сфері страхування туристичної діяльності; погана обізнаність населення у сфері страхування туристичної діяльності; недовіра населення до страхових компаній через несвоєчасне та неповне виконання зобов'язань останніми; вузький асортимент страхових послуг; неповне та несвоєчасне виконання зобов'язань перед страхувальниками; обмежений обсяг страхового захисту через зниження страховиками ціни страховки; зниження якості страхових продуктів через зниження ціни страхових продуктів; недостатній професійний рівень спеціалістів страхових компаній; загальний низький розвиток страхового ринку країни. Існують проблеми страхування в туризмі, які походять з туристичних підприємств, а саме [3]: невміння працівників туристичних фірм пояснити туристу механізм дії страхового полісу; несвоєчасне подання до страхової компанії інформації про застрахованих; борги перед страховиками.

Страхування туризму буде активно розвиватися за умови завершення воєнних дій в Україні, коли збільшиться число туристів. Страхові та туристичні компанії у своєму штаті повинні мати кваліфікованих працівників, які добре обізнані з усіма питаннями страхування в туризмі, можуть підібрати для туриста найбільш оптимальну програму.

Ефективний розвиток страхування потребує використання інформаційних технологій, які дають можливість обробляти інформацію про страхові випадки, страхувальників, формувати бази даних клієнтів,

визначити рівень ризику по певних видах страхування послуг, що зменшує ймовірність втрати фінансових ресурсів страховиком внаслідок неправильного визначення страхового тарифу. Клієнти за допомогою мобільних додатків можуть отримати необхідну інформацію щодо вартості послуг, одержати онлайн відповіді на запитання. Крім того, сучасні інформаційні системи дають змогу придбати страховку онлайн. В Україні лідерами по оформленню страхових полісів онлайн є такі сервіси: «hotline.finance», додаток «Privat24» та «polis.ua». Одна з найбільших комп'ютерних інновацій в сфері страхування - Insurance Technology. Вона включає технології штучного інтелекту, заходи з кібербезпеки, аналіз великих обсягів даних, додатки для смартфонів.

В умовах діджиталізації, основними трендами для сфери страхування в Україні будуть [5]: індивідуальна політика для певних туристичних сегментів; використання штучного інтелекту для більш ефективної сегментації клієнтів, виявлення страхового шахрайства, оцінки ризику та зменшення людських помилок; чат-боти та віртуальні помічники на основі штучного інтелекту забезпечують миттєву підтримку клієнтів; блокчейн-технології для управління даними, що допоможуть забезпечити безпеку даних та мінімізувати ризики шахрайства; діджиталізація і онлайн продаж.

Відповідно до наведених проблем, що існують на ринку страхових послуг України в сфері туризму, пропонуємо напрями їх вирішення: удосконалення нормативно-правової бази у сфері страхування відповідно до міжнародних стандартів; забезпечення політичної стабільності, підвищення економічного розвитку в державі; підготовка висококваліфікованих кадрів у сфері страхування; підвищення культури страхування; створення захисних механізмів для туристів, наприклад, туристичних стабілізаційних фондів; сприяння з боку держави розвитку страхового ринку в Україні; вдосконалення механізму управління ризиками; підвищення довіри суспільства до страхових компаній; розширення переліку страхових послуг та підвищення їх якості.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Страхування є обов'язковою умовою здійснення туристичної подорожі. Для удосконалення страхування необхідні заходи як на державному рівні (удосконалення законодавства, забезпечення політичної стабільності, підвищення економічного розвитку в державі, створення сприятливих умов для функціонування підприємств), так і на рівні суб'єктів господарювання (підготовка висококваліфікованих кадрів, впровадження інновацій, розширення переліку страхових послуг, підвищення їх якості та інше).

Література

1. Страхування туристичної діяльності в Україні /О.О. Дадак , М.М. Дорош-Кізім, Р.С. Грабовський, Р.П. Дудяк // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького. Серія: Економічні науки . – 2019. - № 21 – С. 115-119 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/235838828.pdf>
2. Статистика страхового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forinsurer.com/stat>
3. Зайцева В.М. Шляхи вдосконалення систем страхування в туризмі / Зайцева В.М. // Глобальні та національні проблеми економіки. - 2016. - Випуск 10. – С. 335-338 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/70.pdf>
4. Шарова С. В. Аналіз сучасного стану, проблем та перспектив функціонування ринку страхування послуг, пов'язаних з туристичною діяльністю в Україні / С. В. Шарова, Г. О. Кузьменко // Ефективна економіка. – 2018.- № 11.
5. Skryl V. Insurtech: new opportunities for the development of the insurance market / V. Skryl, A. Hlushko // Economics and Region. – 2023. - № 1 (88) - 144-151.

References

1. Strakhuvannia turystychnoi diialnosti v Ukraini /O.O. Dadak , M.M. Dorosh-Kizym, R.S. Hrabovskyi, R.P. Dudiak // Naukovyi visnyk Lvivskoho natsionalnoho universytetu veterynarnoi medytsyny ta biotekhnolohii imeni S.Z. Gzhytskoho. Serii: Ekonomichni nauky . – 2019. - № 21 – S. 115-119 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://core.ac.uk/download/235838828.pdf>
2. Statystyka strakhovoho rynku Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://forinsurer.com/stat>
3. Zaitseva V.M. Shliakhy vdoskonalennia system strakhuvannia v turyzmi / Zaitseva V.M. // Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. - 2016. - Vypusk 10. – S. 335-338 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/70.pdf>
4. Sharova S. V. Analiz suchasnogo stanu, problem ta perspektyv funktsionuvannia rynku strakhuvannia posluh, poviazanykh z turystychnoiu diialnistiu v Ukraini / S. V. Sharova, H. O. Kuzmenko // Efektyvna ekonomika. – 2018.- № 11.
5. Skryl V. Insurtech: new opportunities for the development of the insurance market / V. Skryl, A. Hlushko // Economics and Region. – 2023. - № 1 (88) - 144-151.